

Hantverkarens dokumentation Årås Stall och vagnsförråd, Gullspång. 2013

Byggnaden är byggd av 6½tums timmer och är 31.5 m lång och 8,5 m bred och ca 9 m hög inock och har tjänat som stall och vagnsförråd för Årås Gård. Byggnaden som egentligen består av två ungefär lika stora timmerbyggnader som satts samman har osäkra byggnadsår. Den del som står närmast bostaden har ursprungligen haft utknutar och är sannolikt äldst 1700-1800-tal. Den är timrad i furu och stockarna som har sått är "dymlade" med grenar av gran. Syllstocken är tämligen grov och skarvad med en blixtskarv, allt är bearbetat med yxa. Ursprungligen har en mellanvägg funnits men den har plockats bort innan stallet lerklinades.

Gaveln mot byggnad nr 2 är upphuggen. När man satt dit byggnad nr två som helt saknar gavel och enbart sitter ihop i de översta timmervarven som troligen tillkom 1911.

Byggnad nr två är monterad mot den första byggnadens gavel efter att man huggit upp nedervåningens timmervägg. Denna timmerbyggnad består av timmer från andra rivna byggnader. Eftersom byggnaderna har demonterats på mellanväggar, bindbjälkar och gavlar så har de förlorat i stabilitet och ett antal skador har uppstått vilka också förvärrats av läckande tak. Takfallet in mot gården hade taktäckning i asbest och den bakåt med tvåkupigt tegel.

Mötet mellan de två olika byggnaderna.

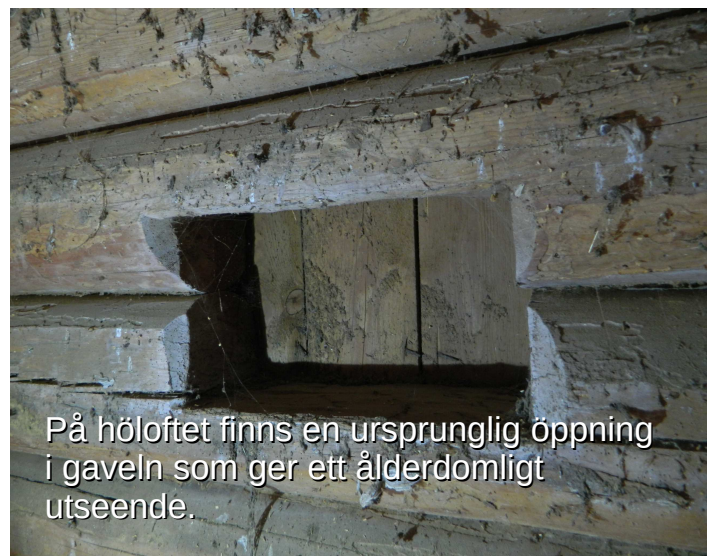
Två timmerbyggnader har satts samman.
Den borte delen är troligen tillkommen senare och består av timmer från flera byggnader.

En stor ombyggnationen av stallet skedde 1911, för övrigt samma år som Titanic byggdes.

Då timrade man tre-fyra varv på höjden och utknutarna kapades av och gömdes bakom breda stående plankor, fasaderna kläddes med handhyvlad panel som målas vitgrå och fönster och dörrar får sin nuvarande utseende. Numera är fasaden röd målad. Här syns 1911 års höjd timring.

Blixtskarv på syllstock

På höloftet finns en ursprunglig öppning i gaveln som ger ett ålderdomligt utseende.

V-skarv, grandymling som borrats i från två håll.

Takstolen är gjord i fyrkantskrädd gran som satts samman med tapp och not. Den har en hanbjälke som egentligen endast är byggd för att ta tryck. Avstånden mellan takstolarna är 120 cm och dessa är exakt likadana och sannolikt tillverkade med en mall som förlaga. Det är en spikfri konstruktion. Som yttertak lade man 1½tumsbrädor som sammanhuggits i en snedfas såsom är brukligt då man lägger skiffertak. Innan täckning med skiffer har ett undertak av björknäver spikats. All spik som vi funnit från den minsta lilla "björknäver" spik till stora genomgående spikar i följare är tydligt handsmidda. Det är väl logiskt att anta att gårdens smed har fått leverera kilovis med spik tillbygget.

Skador och åtgärder. Då byggnaderna försågs med nya takstolar blev väggen förhöjd ca 1,5 meter. Man placerade då ut ett antal bindbjälkar som laxades i den översta stocken. Det man förmodligen inte kände till är att de bindbjälkar som utgör loftgolvet inte är fästa i väggarna på något betryggande sätt. Med tyngden av skiffertaket och att man dessutom monterade bort flera av de översta bindbjälkarna, som kanske var i vägen vid arbetet med höet, så orsakades sättningar i timmerkonstruktionen. Väggarna började bågna utåt. Vid något senare skede så har takkonstruktionen förändrats genom att stöttor har fört ned taklasterna till en bjälke som går längs bindbjälkarna ca en halv meter från vägg. Kanske är det också då som man lade in två plankor förankrade genom väggen i följare. Tråkigt nog så ledde ett läckande tak till att denna planka ruttnade av.

Knutarna i den äldsta delen är konstruerade för att tätning med mossor i skåran hindrat vinddrag.

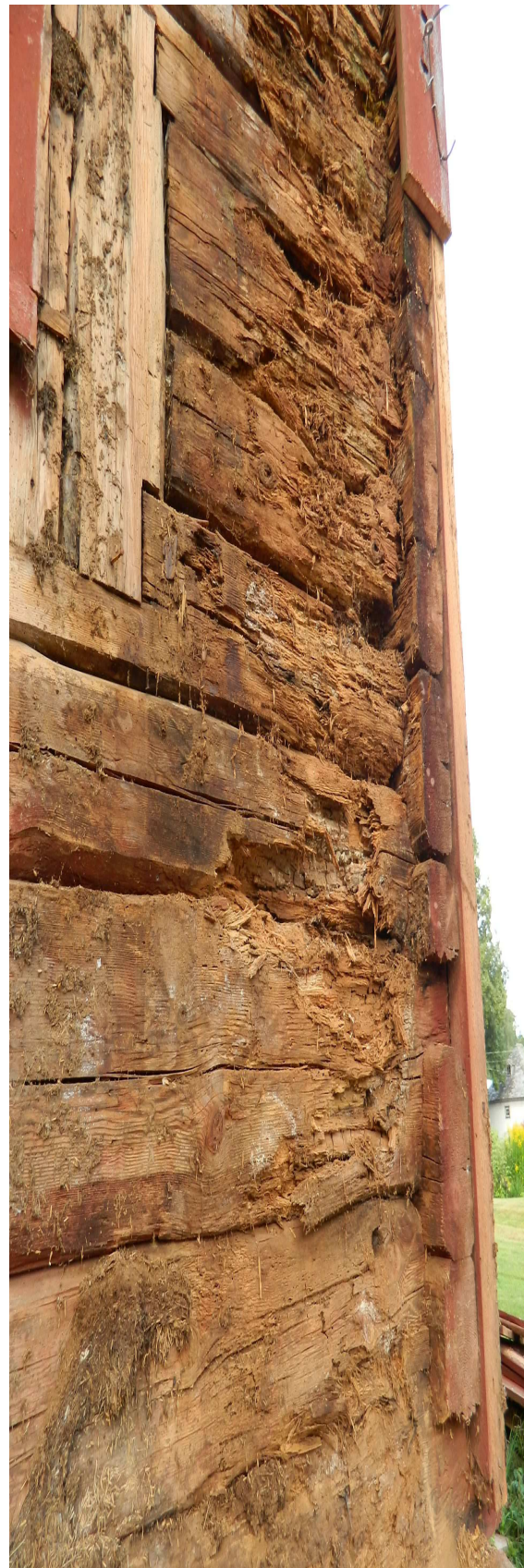
Det finns en del inristade initialer, förmodligen gjorda mellan arbetet med att lasta hö exempelvis

I blyerts på sista takstolens hanbjälke en svårtydd initial och 28/ 1911

När den nya takkonstruktionen gjordes så hade redan några av hanbjälkarna trillat ned, eftersom dessa är återbrukade i konstruktionen. Anledningen till att hanbjälkarna trillade ur är att de enbart är konstruerade för att ta tryck, men då takstolen s.a.s går ned i spagat p.g.a. väggarna bågnar faller de ur. Byggnaden hade skador som påverkar stabiliteten i konstruktionen i särskilt den västra sidan. Här har minst tre bindbjälkar ruttnat av p.g.a takläckage och väggarna har en kraftig skevning mot söder. Takkonstruktionens förändring har lett till att trycklasterna har förflyttats innanför väggen och förmodligen ökat trycket på bindbjälkarna. Flera hanbjälkar har trillat ur sin ursprungliga knutpunkt och ytterligare är på god väg. Förutom den akuta situationen med tak och vägg konstruktionen föreligger en antal rötskaor i timmer stommen. Dessutom skador på takbrädor och bjälkar.

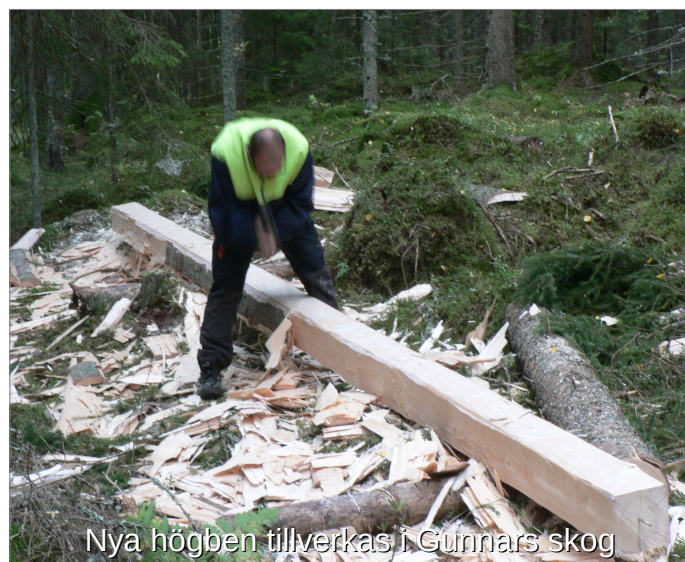
När panelen demonterades i väster upptäcktes långt större rötskador än förväntat. Vi insåg snart att vi måste byta ut ca 9 meter av ställstocken och ca 5 m av resterande vägg hela vägen upp. Denna vägg timrades upp vid sidan av och därefter monterades den mot en följare på insidan av väggen. Där ca var tredje stock drogs fast med gångstång och bult.

Inuti stallet fanns bl.a en mycket fin stallinredning som kan vara från 1911. Den var välbyggd och mycket stilriktig men en hel del med kraftiga rötskador. Då den södra delen ska användas för pannrum revs ca 1/3 av detta bort. I denna del byggde vi två ramkonstruktioner och utanför monterade vi nya grova följare. Asbests taket nedmonterades av Gunnar Ros. Tegeltak och läkt demonterades av oss. Därefter kopplade vi 6st spaklyftblock i vajer och kedja och drog ihop så mycket det bara gick. Samtidigt monterade vi flera följare längs hela stallet och slutligen hade vi nått tillräckligt långt. Taklaget visste vi hade minst tre hel avruttnade högben men under arbetet fann vi att det var många fler än så. Vi bytte ut flera av dom men eftersom så många var försvagade bestämde vi oss för att öka höjden på våra nya plåtregrar och sammanbinda dessa i toppen. Dessa bildar då ett starkt extra taklag som avlastar befintliga takstolar avsevärt.

Ramkonstruktion för sammandragning

Nya högben tillverkas i Gunnars skog

Den gamla tjänar som mall

Svårt rötskadat högben

Ett bärande yttertak på taket

Ett nytt högben snart på plats.

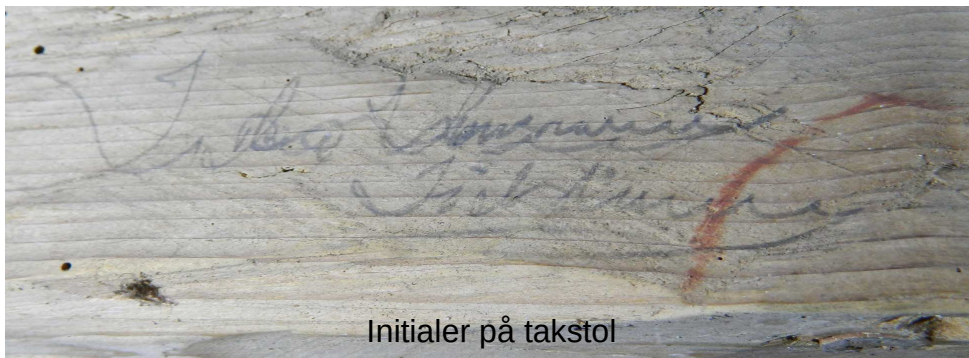
Följare och reparation av taktassar

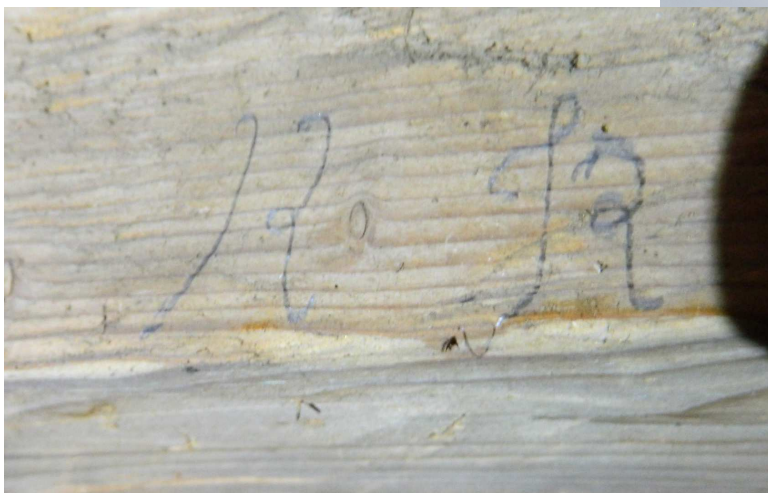
Borrhålet finns i alla takstolar och betyder att Tillverkningen skett utifrån en mall.

Borrhålet är gjort med en skednavare, inte spiralbör

Initialer på takstol

Plåtakat färdiglagt och nya rödfärgade vindskepp i kärnfura